

UNIVERSAL XALQARO ILMIY JURNAL

Jurnalning bosh sahifasi: <https://universaljurnal.uz>

Universal International Scientific
Journal

e-ISSN: [3060-4540 \(online\)](https://universaljurnal.uz)

Year: 2025 Issue: 2 Volume: 4

Published: 30.04.2025
<https://universaljurnal.uz>

International indexes

GOOGLE SCHOLAR
CROSSREF (OAK BAZA)
ZENODO
OPEN AIRE
EUROPUB
RESEARCHGATE (OAK BAZA)
SJIF

ILMIY TADQIQOTCHILIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHGA SUN'YI INTELLEKT IMKONIYATLARINI INTEGRATSIYA QILISH

Matkarimov Jahongir., Xakimova Ozodaxon Dilshodbek qizi., Imomaliyeva Ruxshona Iqboljon qizi

Andijon davlat pedagogika instituti

Uzbekistan

adpi@edu.uz

Annotatsiya. Ushbu maqolada sun'iy intellekt texnologiyalarining ilmiy tadqiqotchilik kompetensiyalarini rivojlantirishdagi roli, ahamiyati va imkoniyatlari tahlil qilinadi. Unda zamonaviy ilmiy faoliyatda sun'iy intellektdan foydalanish yo'llari, data-tahlil, ilmiy gipozalarni sinovdan o'tkazish, maqola yozish va ilmiy axborotni boshqarish kabi jarayonlardagi samaradorlik holatlari yoritilgan. Shuningdek, ilmiy salohiyatni oshirishda sun'iy intellektning integratsiyasini cheklayotgan omillar va ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so'zlar Sun'iy intellekt, ilmiy kompetensiya, tadqiqot faoliyati, avtomatlashtirish, data-tahlil, ilmiy maqola, intellektual tizimlar, AI-assistentlar.

Аннотация: В статье рассматривается роль и значение технологий искусственного интеллекта в развитии исследовательских компетенций. Проанализированы способы применения ИИ в научной деятельности: анализ данных, проверка гипотез, написание статей и управление

научной информацией. Также освещены ограничения в интеграции ИИ в исследовательскую среду и представлены рекомендации по их преодолению.

Ключевые слова: Искусственный интеллект, научные компетенции, исследовательская деятельность, автоматизация, анализ данных, научная статья, интеллектуальные системы, ИИ-ассистенты.

Abstract: This article analyzes the role and significance of artificial intelligence technologies in the development of research competencies. It explores how AI can enhance scientific activities such as data analysis, hypothesis testing, academic writing, and information management. It also discusses the challenges that hinder AI integration into research environments and proposes recommendations for overcoming them.

Keywords: Artificial Intelligence, research competencies, scientific activity, automation, data analysis, academic writing, intelligent systems, AI assistants.

Language: Uzbek

Citation: Matkarimov , J., Khakimova , O., & Imomaliyeva , R. (2025). INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE CAPABILITIES INTO THE DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC RESEARCH COMPETENCES. Universal International Scientific Journal, 2(4), 232–235. Retrieved from <https://universaljournal.uz/index.php/jurnal/article/view/1596>

Doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15332404>

Copyright © 2025 by author(s) and Scientific Research Publishing Inc. This work is licensed under the Creative Commons Attribution International License (CC BY 4.0). <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Ilmiy tadqiqotchilik kompetensiyalarining mazmuni va dolzarbligi

Ilmiy tadqiqotchilik kompetensiyalari — bu ma'lumotlarni izlash, tahlil qilish, tajriba o'tkazish, nazariy va amaliy natijalarni izohlash, ilmiy uslubda yozish va ularni ommaga yetkazish ko'nikmalaridir. XXI asrda global ilmiy raqobat kuchaygan sari, bu kompetensiyalar har bir ilmiy xodim yoki talaba uchun zaruratga aylandi. Endi bu ko'nikmalarni shakllantirishda an'anaviy

uslublar yetarli emas. Raqamli texnologiyalar, ayniqsa sun'iy intellekt bu jarayonni yangicha bosqichga olib chiqmoqda.

Sun'iy intellektning ilmiy faoliyatga kirib kelishi va uning afzalliklari

So'nggi yillarda AI vositalari ilmiy faoliyatda keng qo'llanilmoqda. Misol uchun:

- Natural Language Processing (NLP) orqali ilmiy matnlarni tahlil qilish, iqtiboslarni aniqlash va plagiatni tekshirish;

- AI-research assistantlar (masalan, Elicit, ChatGPT, Scite) yordamida savollarga asoslangan tadqiqotlar o‘tkazish;

- Automated literature review – minglab maqolalardan eng muhimlarini saralab olish;

- Eksperiment simulyatsiyasi – real laboratoriya o‘rnini bosuvchi tizimlar;

- Data visualization – murakkab statistik natijalarni tushunarli grafiklarda ko‘rsatish.

Bu vositalar yordamida ilmiy izlanishlar tez, samarali va aniq bo‘lmoqda. Talabalar va ilmiy xodimlar vaqt va resursni tejagan holda ilmiy faoliyat bilan shug‘ullanish imkoniga ega bo‘lyapti.

AI texnologiyalarining tadqiqot bosqichlarida qo‘llanilishi

AI vositalari tadqiqotning barcha bosqichlarida foydalaniladi:

Bosqich	AI qo‘llanilishi
Muammo aniqlash	AI orqali mavjud muammolarni tahlil qilish va dolzarblik darajasini belgilash
Gipotesa ishlab chiqish	AI yordamida oldingi tadqiqotlar asosida yangi gipozalarni shakllantirish
Ma’lumot to‘plash	Internet va ilmiy bazalardan avtomatik ma’lumot yig‘ish
Tahlil	Statistik analiz vositalari yordamida ma’lumotlarni chuqur tahlil qilish
Natijalarni taqdim etish	AI yordamida prezentatsiyalar, grafiklar va maqola tuzish
Nashrga tayyorlash	AI vositalarida grammatik tahrir, formatlash, rasmiy jurnalga moslashtirish

Bular orqali ilmiy tadqiqotlar yanada tizimli, aniqlikka asoslangan va samarali bo‘ladi.

Sun’iy intellekt integratsiyasidagi muammolar va yechimlar

Garchi AI ko‘plab afzalliklarga ega bo‘lsa-da, uning keng joriy qilinishiga to‘sqinlik qilayotgan muammolar mavjud:

1. Texnologik infratuzilmaning cheklanganligi:

Ko‘plab ta’lim va ilmiy muassasalarda kuchli kompyuterlar, tezkor internet va maxsus AI dasturlariga kirish imkoniyati cheklangan.

2. Raqamli savodxonlikning yetarli emasligi:

Ko‘plab tadqiqotchilar AI vositalaridan foydalanish bo‘yicha yetarli bilimga ega emas. Bu esa imkoniyatlardan to‘liq foydalanishga to‘sqinlik qiladi.

3. Etika va intellektual mulk muammolari:

AI orqali yozilgan matnlarning mualliflik huquqi, ma’lumotlarning shaffofligi va plagiatsga yaqin holatlar ehtimoli muammolarni keltirib chiqaradi.

Yechimlar:

- AI bo‘yicha treninglar va seminarlar o‘tkazish;

- Mahalliy va xalqaro grantlar orqali AI infrastrukturasi yaratish;

- Etik me'yorlar va foydalanish qoidalarini ishlab chiqish.

Sun'iy intellekt bugungi ilm-fan taraqqiyotining ajralmas vositasiga aylangan. Ilmiy tadqiqotchilik kompetensiyalarini shakllantirishda AI'ni integratsiya qilish zamonaviy va samarali yondashuvdir. Kelajakda:

- Har bir oliy ta'lim muassasasida AI yordamida tadqiqot markazlari tashkil etilishi;

- Ilmiy maqolalarni tahlil qiluvchi, yozishni yengillashtiruvchi AI-platformalar ishlab chiqilishi;

- O'quv rejalarga "AI asosida ilmiy izlanish" nomli maxsus fanlar kiritilishi;

kabi yo'nalishlar bo'yicha harakat qilinishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. UNESCO (2021). Artificial Intelligence and the Futures of Learning.
2. Xalqaro Ta'lim Tahliliy Markazi. AI in Research, 2023-yilgi hisobot.
3. O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish agentligi statistik ma'lumotlari (2022–2024).
4. Khan Academy, Elicit, Scite, ChatGPT – ilmiy assistentlar tavsifi va qo'llanilishi.
5. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi.
6. Nature jurnalining "AI in Science" bo'yicha maxsus soni, 2023.
7. M. Karimov. Ilmiy kompetensiyalar va ularni rivojlantirishda raqamli vositalarning o'rni, Toshkent, 2022.
8. Matkarimov, J. S. (2024). PREZI SAYTIDA TAQDIMOT TAYYORLASHNING DASTLABKI TUSHUNCHALARIGA OID. INTERNATIONAL SCIENCES, EDUCATION AND NEW LEARNING TECHNOLOGIES, 1(12), 42-46.
9. Matkarimov, J. S. (2024). TA'LIM MASHG'ULOTLARIDA ZAMONAVIY KOMPYUTER DASTURLARINI QO'LLASH.
10. Matkarimov, J. S. (2024). TA'LIM MASHG'ULOTLARIDA ZAMONAVIY AXBOROT KOMMUNIKASIYA TEXNOLOGIYALARI DASTURLARINI QO'LLASH.
11. Kamildjanovich, M. B. (2021). BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHISINING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 1(5), 1-7.
12. Мамадалиев, Б. К. (2025). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРОГРАММНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ ДЛЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ. JOURNAL OF NEW CENTURY INNOVATIONS, 71(1), 234-237.
13. Mamadaliyev, B. K. (2018). Significance of Creative Tasks in Preparing Creative-Perfect Students. Eastern European Scientific Journal, (2).
14. Bazarbaevich, M. K., & Kamildjanovich, M. B. (2021). Solving Problems Of Applications Of Collection Theory. Academia Globe, 2(05), 138-142.
15. Kamildjanovich, M. B. (2025). AMALIY DASTURIY VOSITALAR YORDAMIDA TALABALARNING KREATIV QOBILIYATINI RIVOJLANTIRISH. Global Science Review, 2(1), 57-63.